

5. Sarancev G. Y`. Metody`cheskaya podgotovka budushhego uchy`telya v sovremennykh uslovy`yax / G. Y`. Sarancev // Pedagogy`ka. – 2006. – # 7. – S. 61-68.
6. Petrova E. A. Y`my`dzh pedagoga/E. A. Petrova. – M.: Y`zd. centr APO, 2003.–32 s.
7. Sy`monova Y`. F. Pedagogy`ka y`my`dzh. Monografy`ya. / Y`. F.Sy`monova. – SPb.: Ul`tra Pry`nt, 2012. – 304 s.

Одержано статтю: 3.10.2018
Прийнято до друку: 27.10.2018

УДК 377.169.3
DOI:10.15330/esu.14.108-114

Леся Потапкіна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Приватний вищий навчальний заклад
“Університет економіки і підприємництва”
(м. Хмельницький, Україна)

Lesia Potapkina,

Candidate of pedagogical sciences (PhD),
Associate Professor, ChNNZ “University of Economics
and Entrepreneurship” (Khmelnitskyj, Ukraine)
potapkinartem@ukr.net

ГОТОВНІСТЬ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ : РІВНЕВА ХАРАКТЕРИСТИКА

THE READINESS OF SPECIALISTS OF THE HOTEL-RESTAURANT AREA TO INNOVATIVE PROFESSIONAL ACTIVITY: LEVEL CHARACTERISTIC

В статті представлено рівні готовності фахівців готельно-ресторанної справи до інноваційної професійної діяльності. Досліджено, що даний показник визначається професійною спрямованістю студента, на основі обраної спеціальності, набутою освітою, творчим пошуком і використанням отриманих під час фахової підготовки знань, умінь і навичок на практиці, а також прагненням до самовдосконалення. Для визначення рівня готовності фахівців готельно-ресторанної справи до інноваційної професійної діяльності відповідно до компонентів запропоновано критерії: мотиваційний, особистісний, когнітивний і діяльнісний. Визначення рівня психологічної готовності особистості до діяльності має базуватися на співвідношенні результативності конкретної професійної діяльності з погляду професійно заданих цілей і тих новоутворень, що відбуваються в особистості під впливом професійної діяльності. Як психологічні кореляти результативності діяльності та особистісних новоутворень можуть бути розглянуті мета діяльності та особистісний смисл.

Ключові слова: *рівні, готовність до інноваційної професійної діяльності, готельно-ресторанна справа, критерії, показники.*

The article presents the level of readiness of the specialists in hotel and restaurant business for innovative professional activities. It has been investigated that this indicator is determined by the professional orientation of a student, on the basis of the chosen specialty, acquired education, creative search and use of knowledge, skills and abilities, obtained during professional training, in practice, as well as the desire for self-improvement. To determine the level of readiness of specialists in hotel and restaurant business to innovate professional activities in accordance with the components the following criteria has been proposed: motivational, personal, cognitive and active. Determining the level of psychological readiness of the individual to the activity should be based on the ratio of the effectiveness of a particular professional activity in terms of professionally set goals and those new forms occurring in the individual under the influence of professional activity. The purpose of activity and personal meaning. can be considered as psychological correlates of activity effectiveness and personal new growth.

K. S. Pitsul presented a model of readiness for professional activity of future specialists in hotel and restaurant business in the result of professional training, which highlights the levels of readiness of specialists in the given field.

A number of modern scientists have devoted lots of studies to the problem of the level of readiness of specialists to innovate professional activities but the definition of readiness level of hotel and restaurant business specialists to innovate professional activities have not been studied. We have highlighted this problem on the basis of determining the professional orientation of students in this specialty, obtaining qualitative education by them, developing their creative inquiries and using knowledge, skills and abilities in practice, obtained during the professional training, as well as the desire for self-improvement.

On the basis of the analysis of scientific literature, the readiness levels of specialists in hotel and restaurant business for innovation professional activity have been determined and characterized: (low (passive), average (stimulative-productive), sufficient (search) and high (creative)).

Key words: levels, readiness for innovative professional activity, hotel and restaurant business, criteria, indicators.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розробка та впровадження нововведень вимагають від фахівців готельно-ресторанної справи володіння такими компетенціями: уміння на основі знань нормативно-правових актів, які регулюють діяльність підприємств готельного та ресторанного господарства і курортів, аналізувати сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності; уміння організовувати та удосконалювати процес виробництва та реалізації продукції та послуг у закладах готельно-ресторанного господарства з урахуванням вимог і потреб споживачів; уміння розробляти та затверджувати нові рецептури та технології виробництва страв і виробів, раціональних норма харчування з урахуванням запитів різних груп споживачів, фірмових, дієтичних страв і виробів за спеціальними формулами та рецептурами; уміння розробляти пропозиції з впровадження інноваційних технологій виробництва та обслуговування споживачів з використанням різних автоматизованих систем у роботі підприємств (закладів) готельного та ресторанного господарства, санаторно-курортних закладів [1]; здійснення планування інноваційної діяльності готельно-ресторанної сфери (щодо вдосконалення моделей корпоративного управління, корпоративної реструктуризації, нових технологій, нової продукції та послуг, організаційних змін) на основі аналізу ринкових тенденцій і змін макросередовища; використання методів прогнозування, розробки ідей нових продуктів (товарів або послуг) відповідно до попиту споживачів; здійснення моніторингу інновацій, розрахунку ефективності проектів, виконання економічного оцінювання нововведень; розрахунок потреб в інноваційних інвестиціях, здійснення заходів щодо впровадження економічно обґрунтованих інвестицій; планування процесу генерації раціоналізаторських і новаторських пропозицій; розробка та здійснення заходів щодо подолання опору інноваціям; розробка технічного завдання консалтингу з питань організаційного розвитку; поєднання економічних і технічних знань для розв'язання творчих економічних завдань.

Готовність до інноваційної діяльності є засобом, що формує інноваційну позицію ресторатора-професіонала. За структурою – це складне утворення, що охоплює різноманітні якості, особливості, знання, уміння й навички особистості. Як один із важливих компонентів готовності фахівця готельно-ресторанної справи до професійної діяльності є готовність до інноваційної діяльності, що виступає передую-

мовою ефективної діяльності фахівця-професіонала готельно-ресторанної справи, розкриття його творчого потенціалу, максимальної реалізації його здібностей та можливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор. Визначення рівня психологічної готовності особистості до діяльності має базуватися на співвідношенні результативності конкретної професійної діяльності з погляду професійно заданих цілей і тих новоутворень, що відбуваються в особистості під впливом професійної діяльності. Цим питанням присвячені роботи М. Кужель, В. Лоскутова, Е. Лукаш, В. Сластьонін, Б. Сосновського, С. Тарасової, В. Різник, Т. Шестакової та ін. Дослідниками визначені високий, середній і низький рівні мотиваційної, операційної та регуляційної готовності до професійної діяльності [2]. що різні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування аналізуються у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців (Є. Алілуйка, О. Бондаренко, М. Галицької, Н. Горбатюк, І. Гриценко, І. Жорової, І. Зоріна, В. Квартальнова, М. Лобур, О. Марущак, Л. Сакун, В. Радкевич, Н. Свірідова, В. Федорченка та ін.). Роботи присвячені розвитку професійних компетентностей фахівців готельно-ресторанної справи виконані у наукових працях Ю. Безрученкова, Г. Наумової, І. Носової, О. Машкової, Л. Хаєт та ін. А. Віндюк розглядає етапи професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-курортної справи в умовах ступеневої освіти. К. С. Піцул представив модель формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців з готельної і ресторанної справи в результаті професійної підготовки, в якій висвітлює рівні готовності фахівців даної галузі.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття. Питанню визначення рівні готовності фахівців до інноваційної професійної діяльності присвячено чимало досліджень сучасних науковців, однак окреслення рівнів готовності фахівців готельно-ресторанної справи до інноваційної професійної діяльності не має. Ми пропонуємо висвітлити дану проблему на основі визначення професійної спрямованості студентів даної спеціальності, набуття якісної освіти, розвитком творчих пошуків і використанням отриманих під час фахової підготовки знань, умінь і навичок на практиці, а також прагненням до самовдосконалення.

Мета статті. На основі аналізу наукової літератури визначити та охарактеризувати рівні готовності фахівців готельно-ресторанної справи до інноваційної професійної діяльності.

Результати дослідження. Готовність до інноваційної професійної діяльності фахівців готельно-ресторанної справи – це надзвичайно важлива і необхідна складова в процесі фахової підготовки даних спеціалістів, адже сучасні вимоги до фахівців даної галузі передбачають: уміння економічно обґрунтувати технічне оснащення закладів готельного та ресторанного господарства, санаторно-курортних закладів з урахуванням нормативної документації; уміння вирішувати питання раціонального використання просторових та матеріальних ресурсів; знання видів, призначення та сфери використання різних видів інженерного обладнання у ресторанному господарстві; уміння користуватись різними автоматизованими системами у роботі підприємств готельного та ресторанного господарства; уміння розробляти технологічні схеми діяльності закладів готельного та ресторанного господарства; уміння формувати вихідні дані на проектування готельного-ресторанних закладів; уміння формувати та користуватись банком технічних умов,

стандартів, санітарногігієнічних вимог тощо, відстежувати зміни у них, на основі чого підтримувати високий рівень якості надання послуг тощо [1].

Рівень науковці розуміють як співвідношення “вищих” та “нижчих” ступенів розвитку структур будь-яких об’єктів, процесів. Так, у дослідженнях С. Тарасової, Т. Шестакової, Е. Лукаш виділено три рівні: низький, середній, високий. Аналіз наукових джерел свідчить про те, що, як би не називалися рівні сформованості будь-яких процесів, кожен рівень є одночасно і наступним етапом розвитку професійної діяльності [3]. В. Різник виділив три рівні готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до професійної діяльності, характеристику котрих представлено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Рівні та якісні характеристики готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до професійної діяльності за В.Різником [3]

Рівень	Характеристика
низький	вміння майбутніх фахівців економічних спеціальностей швидко і легко набувати нові знання, долати несподівані перешкоди та знаходити вихід із нестандартних ситуацій; складність встановлення контакту з однокурсниками і викладачами та спілкування з ними; невиконання завдань відповідно до поставлених вимог, відсутність сили волі для свідомого регулювання своєї діяльності; відсутність системи спонукань, що спрямовано на досягнення успіху і уникнення невдач; невміння об’єктивної оцінити свої дії і вчинки; низький рівень знань зі спеціальних дисциплін і недостатні уміння застосування їх на практиці; слабе орієнтування у потоці інформації, у виборі найсуттєвішої;
середній	легко набувають нові знання, однак епізодично знаходять вихід із нестандартних ситуацій; доволі легко встановлюють контакт між собою, важче – з викладачами; як правило, відповідально виконують доручення або завдання викладачів, але часто – із запізненням; свідомо регулюють свою поведінку, якщо не виникають значні труднощі; у них спостерігається стійке прагнення до успіху, проте вони недостатньо активні, коли стикаються з невдачами; такі студенти об’єктивно оцінюють свої вчинки, проте роблять це епізодично; вони мають достатні спеціальні знання, проте не завжди можуть застосувати їх на практиці; орієнтуються в потоці інформації, але їм складно вибирати головне; контролюють виконання поставлених викладачем завдань, проте долають труднощі при підготовці звітів; генерують нові ідеї; при розв’язанні складних завдань у них не вистачає здібностей до пошуку;
високий	здатність швидко і легко набувати нові знання; знаходити вихід із нестандартних ситуацій; здатність легко встановлювати контакт і спілкуватися зі студентами та викладачами; дисциплінованість; пунктуальність і відповідальність; достатня сила волі для свідомої регуляції своєї діяльності; система спонукань, що зумовлювали стійке прагнення до успіху та прагнення уникнути невдачі; здатність до об’єктивної оцінки своїх дій і вчинків; наявність достатніх спеціальних знань; уміння застосовувати здобуті знання на практиці; здатність орієнтуватися в потоці інформації і вибирати найсуттєвішу; здатність до контролю за виконанням поставлених завдань, уміння аналізувати, вести облік та готувати звіти; наявність здібностей до творчості; наявність продуктивного творчого мислення, здібності до пошуку при розв’язанні складних завдань.

Науковець В. Слассьонін виділяє такі рівні готовності до діяльності: інтуїтивний (пошук рішень професійних ситуацій на основі систематичних спроб і

помилки; студенти діють неусвідомлено); репродуктивний (студенти працюють за допомогою підказок, використовують алгоритми); творчо-репродуктивний (студенти володіють достатньо сформованою системою науково-психологічних знань, умінь, навичок аналогічного та конструктивного характеру, оригінально виконують професійні завдання, наступний хід рішення обирають на основі попереднього); творчий (студенти мають виражену професійну спрямованість особистості, у них гарно розвинуте аналогічне, прогностичне, конструктивне, виконавче вміння, вони здатні оригінально розв'язувати професійні задачі, для них характерний пошук нових підходів, методів та технік, розвивається інтуїція більш високого рівня) [4].

Для формування рівнів готовності фахівців готельно-ресторанної справи до інноваційної професійної діяльності необхідно враховувати сформованість у них особистісних рис і професійних якостей, що є суттєвими для ефективної інноваційної професійної діяльності.

Вивчення сутності характерних ознак кожного показника готовності дає змогу підібрати ефективні випробувані методики для з'ясування сформованості готовності за кожним показником та визначення рівнів готовності майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи до інноваційної професійної діяльності.

Сутнісні характеристики якісного рівня готовності до інноваційної діяльності студентів, представлено в таблиці 2.

Таблиця 2.

Визначення якісного рівня готовності до інноваційної діяльності фахівця готельно-ресторанної справи

Рівень	Характеристика
Низький (пасивний)	Для студентів даного рівня, характерним є те, що вони не можуть визначитись із вибором способу розв'язування завдань. Студент не лише не здатний на сміливі гіпотези й оригінальні знахідки, розробку рецептів, творчих ідей, а й не намагається застосовувати давно розроблені алгоритми дій, оскільки вони погано засвоєні.
Середній (стимульовально-продуктивний)	Характерною особливістю студентів даного рівня є те, що при найсумліннішій і енергійній роботі вони залишаються в межах заданого чи раніше знайденого способу дії. Завдання аналізуються в усьому різноманітті їх окремих особливостей, але без співвіднесення з іншими завданнями. Пізнання одиничного, відповідає прийняттю та продуктивному розв'язуванню завдань, котрі стоять перед ним. При цьому в межах уже поставлених проблем студенту важко сформулювати сміливу гіпотезу, розробити план заходів, застосувати новітні технології, здійснити оригінальні знахідки, рецепти, пропозиції, він намагається використати лише давно розроблені й засвоєні алгоритми дій.
Достатній (пошуковий)	Студент виявляє готовність до інноваційної діяльності, не стимульовану ні зовнішніми чинниками, ні суб'єктивною оцінкою результатів діяльності. Володіючи досить надійним способом розв'язання, він продовжує аналізувати склад і структуру своєї діяльності, зіставляє між собою окремі завдання, що приводить її до відкриття нових, оригінальних способів розв'язання. Відбувається зіставлення ряду завдань, унаслідок чого відкриваються нові закономірності, загальні для системи професійних завдань, характерна здатність до аналізу структури діяльності, пошуку нових оригінальних рішень. Студент готовий приймати самостійні рішення, розробляє власні плани інтелектуальних дій, але впроваджує їх у практику несміливо, чекає на підтримку колег.

Високий (креативний)	Для студентів цього рівня виявлена емпірична закономірність стає не евристикою, не просто прийомом вирішення, а самостійною проблемою, заради вивчення якої він готовий припинити запропоновану ззовні діяльність, почавши іншу, мотивовану вже зсередини. Піддаються аналізу й доведенню знайдені закономірності шляхом аналізу їх вихідної генетичної основи, мислення досягає загального характеру. Цей рівень відповідає теоретичним відкриттям, коли студент на підставі знайдених нею чи іншими фактів і закономірностей будує теорію, ставить нову проблему, розробляє нові шляхи її розв'язування. Для студентів цього рівня характерна здатність до генерування ідей, створення нових форм діяльності, нестандартних розв'язків, технологій; до висунення гіпотез, самостійної постановки проблем, розробки рецептури, вироблення концепцій. Студент самостійно приймає рішення, розробляє план діяльності та рішуче втілює його на практиці.
-------------------------	--

Готовність фахівців готельно-ресторанної справи до інноваційної професійної діяльності розглядаємо як систему психологічних установок, особистісних якостей, знань і вмінь, що забезпечує їм здатність конкурувати у готельно-ресторанній сфері.

Висновки. Отже, готовність до інноваційної діяльності фахівця готельно-ресторанної справи є показником здатності фахівця готельно-ресторанної справи нетрадиційно й творчо вирішувати актуальні для професійної діяльності проблеми.

В результаті дослідження та аналізу наукової літератури здійснили визначення рівнів готовності до інноваційної діяльності фахівця готельно-ресторанної справи, а саме: низького (пасивного), середнього (стимульовально-продуктивного), достатнього (пошукового) та високого (креативного).

Необхідність формування готовності фахівців готельно-ресторанної справи до інноваційної професійної діяльності зумовлена потребами суспільства в конкурентноздатних кадрах, що відповідають світовим стандартам, обізнані в питаннях новітніх технологій і засобів управління, роботи в команді, розробці та застосуванні нових, раніше невідомих рецептур, програм, заходів, способів та методів відпочинку.

Перспективами подальших досліджень в сфері готовності фахівців готельно-ресторанної справи до інноваційної діяльності є виокремлення показників, компонентів та критерії даного виду готовності в процесі фахової підготовки.

Література

1. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра "Готельно-ресторанна справа". Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.khnu.km.ua/test/sites/50%20Освітні%20програми/02%20Факультет%20економіки%20і%20управління/Бакалавр.%20Готельно-ресторанна%20 справа.pdf>
2. Поплавська О. А. Готовність фахівців готельно-ресторанної справи до професійної діяльності як педагогічна проблема / О. А. Поплавська // Питання сучасної науки і освіти: Педагогіка. – Хмельницький, 2013. – С. 25-29.
3. Різник В. В. Формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до професійної діяльності у процесі вивчення спеціальних дисциплін: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / В. В. Різник. — Київ, 2010 – 20 с.
4. Сластенин В.А. Педагогика: инновационная деятельность / В.А.Сластенин, Л.С.Подылова. – М. : Магистр, 1997. – 224 с.

References

1. Osvitno-profesiina prohrama pidhotovky bakalavra "Hotelno-restoranna sprava". Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <http://www.khnu.km.ua/test/sites/50%20Osvitni%20prohramy/02%20Fakultet%20ekonomiky%20i%20upravlinnia/Bakalavr.%20Hotelno-restoranna%20 sprava.pdf>

2. Poplavska O. A. Hotovnist fakhivtsiv hotelno-restorannoi spravydo profesiinoy diialnosti yak pedahohichna problema / O. A. Poplavska // Pytannia suchasnoi nauky i osvity: Pedahohika. – Khmelnytskyi, 2013. – S. 25-29.
3. Riznyk V. V. Formuvannia hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnykh spetsialnostei do profesiinoy diialnosti u protsesi vyvchennia spetsialnykh dystsyplin: avtoref. dys. kand. ped. nauk: 13.00.04 / V. V. Riznyk. — Kyiv, 2010 – 20 s.
4. Slastenyn V.A. Pedahohyka: ynnovatsyonnaia deiatelnost / V.A.Slstenyn, L.S.Podylova. – M. : Mahystr, 1997. – 224 s.

Одержано статтю: 1.10.2018

Прийнято до друку: 24.10.2018

УДК 378.011.3-051:373.3

DOI:10.15330/esu.14.114-120

Людмила Себало,

кандидат педагогічних наук, доцент
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова (м. Київ, Україна)

Lyudmila Sebalo,

Candidate of pedagogical sciences (PhD),
Associate Professor, National Dragomanov
Pedagogical University (Kiev, Ukraine)
ludok_08@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ STEM-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

THE USING OF STEM-TECHNOLOGIES IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Стаття присвячена сучасному напрямку в освіті – актуальному питанню впровадження STEM-технологій у процес професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти. Здійснено короткий огляд нормативно-правових документів, які спрямовані на активне впровадження STEM-технологій та STEM-освіти в Україні. Розглядаються сучасні різновиди акроніму STEM, які існують на сьогодні в світі. Окреслено питання підготовки майбутніх учителів, діяльність яких не обмежується викладанням окремого предмету, а фахівців, які виявляють здатність до реалізації міждисциплінарних зв'язків. Проведено пілотне опитування серед студентів напрямку підготовки “Початкова освіта” щодо їхнього ставлення до окресленої проблематики. За його результатами констатовано переважання більшістю майбутніх учителів початкових класів та вчителів щодо необхідності освітніх змін, які стосуються впровадження наскрізного STEM – навчання для того, щоб оволодіти вміннями у застосуванні інноваційних ігрових технологій, технологій case-study, інтерактивних методів групового навчання; використання проблемних методик із розвитку критичного і креативного мислення тощо; створення розгалуженої системи пошуку, підтримки, навчання і супроводу талановитих студентів; створення середовища для самоосвіти та саморозвитку; залучення студентів до роботи в науково-дослідних лабораторіях у закладах вищої освіти для здобуття результативного індивідуального досвіду проектної діяльності з метою розроблення власних SMART-проектів для інтегрованих уроків природничо-математичного циклу, англійської мови і мистецтва, читання тощо.

Створення таких проектів студентами буде корисним для використання під час проходження практики в закладах освіти, що є на часі, оскільки реалізацією Концепції “Нова українська школа” вчитель початкових класів повинен володіти технологією роботи з LEGO-конструктором і навчати цьому учнів, а також використовувати гейміфікацію – використання ігрових практик та механізмів у неігровому контексті для залучення користувачів до вирішення проблем.